

311/1948 Sb.

Zákon

ze dne 22. prosince 1948

o národních dopravních podnicích

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ

Znárodnění některých dopravních podniků

§ 1

Rozsah znárodnění

(1) Dnem vyhlášení tohoto zákona se znárodnují zestátněním: 1. nestátní dráhy pro veřejnou přepravu,

2. podniky pro pravidelnou silniční motorovou dopravu osob a nákladů,

3. podniky pro pravidelnou leteckou dopravu a

4. podniky společností:

a) Československé plavební akciové společnosti Labské v Praze,

b) Pražské paroplavební společnosti v Praze,

c) Remorkáží na Vltavě a Labi, společnosti s r.o. v Praze,

d) Vltavsko-Labské dopravy, společnosti s r.o. v Praze,

e) Československé plavební akciové společnosti Oderské v Praze,

f) Československé Dunajplavby, akciové společnosti v Bratislavě,

g) Slovenské Mořeplavby, akciové společnosti v Bratislavě,

h) Labsko-Vltavské překladištní společnosti s r.o. v Praze.

(2) Znárodnění podle odstavce 1, č. 1 až 3 se nevztahuje na dopravní podniky, které byly dne 1. prosince 1948 ve vlastnictví nebo správě (národní správě) svazků lidové správy nebo na nichž jsou svazky lidové správy majetkově zúčastněny alespoň polovinou.

(3) Ministr dopravy vyhlásí s účinkem doručení v Úředním listě republiky Československé, které jednotlivé dráhy a podniky byly znárodněny podle odstavce 1, č. 1 až 3.

(4) Znárodněním nabývá stát vlastnictví k veškerému majetku znárodněných podniků.

(5) O rozsahu znárodnění rozhoduje ministr dopravy, který může vyjmouti jednotlivé majetkové části nebo práva ze znárodnění, pokud jich není třeba k provozu některého národního dopravního podniku (§ 7), a ponechatí je dosavadnímu vlastníku, jemuž může zároveň uložit podmínky, zejména podmínku, že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch některého národního dopravního podniku služebnosti nebo užívací práva.

(6) Pro řízení o zjištění rozsahu znárodnění neplatí ustanovení vládního nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. , o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správním řízení).

§ 2

Opatření o znárodněném majetku

(1) Ministr dopravy určí a vyhlásí v Úředním listě republiky Československé, které jednotlivé dráhy a podniky (§ 1, odst. 1)

a) se začleňují do národních dopravních podniků (§ 7),

b) se začleňují za náhradu podle § 3 na ně připadající do jiného národního podniku než do národního podniku dopravního,

c) se přenechávají rovněž za náhradu podle § 3 na ně připadající svazkům lidové správy ke zřízení komunálních podniků, podle zákona ze dne 21. července 1948, č. 199 Sb. , o komunálních podnicích.

(2) Rozhodnutí podle odstavce 1, písm. a) učiní ministr dopravy v dohodě s ministrem financí, rozhodnutí podle odstavce 1, písm. b) v dohodě s příslušným ministrem a ministrem financí, rozhodnutí podle odstavce 1, písm. c) v dohodě s ministry vnitra a financí.

(3) Pokud znárodněného majetku není třeba k účelům uvedeným v odstavci 1, může jej ministr dopravy v dohodě s ministrem financí a příslušným ministrem

a) přenechat za náhradu připadající podle § 3 na tento majetek svazkům lidové správy k jiným účelům než k vytvoření komunálního podniku, lidovým družstvům nebo jiným právnickým osobám,

b) převést do působnosti jiného ministra, aby jej začlenil do podniků, ústavů nebo zařízení, na něž se vztahuje jeho působnost.

(4) Týká-li se rozhodnutí podle odstavce 1, písm. a) a b) nebo odstavce 3, písm. b) začlenění nebo přenechání dopravních podniků místního významu, o které se ucházely svazky lidové správy pro zřízení komunálního podniku, učiní je ministr dopravy též v dohodě s ministrem vnitra.

§ 3 Náhrada

(1) Za znárodněný majetek (§ 1) přísluší náhrada; platí o ní přiměřeně ustanovení §§ 7 až 10 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb. , o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 114 Sb. (dále jen "dekret"), s těmito odchylkami:

1. Náhrada za znárodněný majetek drah, které požívají nebo požívaly výhody poshování úhrady provozních schodků a zálohování výdajů [§ 156, odst. 1, písm. a), věta druhá zákona ze dne 20. května 1937, č. 86 Sb. , o drahách], smí činit nejvýše jmenovitou hodnotu neslosovaných přednostních akcií a náleží toliko držitelům těchto akcií; právní jednání o převezech vlastnictví přednostních akcií i drah na stát, uskutečněná v době dvou let před účinností tohoto zákona, jsou právně neúčinná, jde-li o dráhy, za které stát poskytuje náhradu podle tohoto zákona.

2. Náhrada za znárodněný majetek podniků uvedených v § 1, odst. 1, č. 2 až 4, který náleží akciovým společnostem nebo společnostem s r.o., nesmí přesahovati jmenovitou hodnotu akcií nebo kmenových vkladů. Do obecné ceny tohoto majetku se nezapočítává hodnota majetku, určeného pro účely sociální a kulturní péče o zaměstnance podniku. Od obecné ceny se odečítá obecná cena majetkových částí, které stát opatřil z vlastních prostředků a odevzdal vlastníku podniku do vlastnictví, jakož i poměrná část obecné ceny majetkových částí, na jejichž pořízení, opravu nebo obnovu poskytl stát podniku peněžitý příspěvek, která odpovídá poměru tohoto příspěvku státu k celkovým nákladům.

(2) Náhrada se neposkytuje za znárodněný majetek, který ke dni znárodnění vlastnický náležel nebo náleží osobám fyzickým, jež byly nebo budou právoplatně odsouzeny soudy pro zločin nebo přečin spáchaný do dne znárodnění

a) po 5. květnu 1945 podle zákona ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb. , na ochranu republiky, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících,

b) podle § 43 dekretu ,

c) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb. , o stíhání černého obchodu a podobných pletích,

d) podle zákona ze dne 13. února 1947. č. 27 Sb. , o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu,

e) podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 165 Sb. , o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou, nebo

f) podle zákona ze dne 6. října 1948, č. 231 Sb. , na ochranu lidově demokratické republiky.

(3) O použití cenných papírů odpovídajících hodnotě znárodněného majetku, za který se neposkytuje náhrada osobám uvedeným v odstavci 2, platí přiměřeně ustanovení § 5, odst. 2, č. 2 zákona ze dne 11. března 1948, č. 51 Sb. , o úpravě některých finančních poměrů národních podniků průmyslových a potravinářských.

§ 4 Přechod závazků

(1) V závazky znárodněných podniků vstupují podniky, do nichž bude začleněn znárodněný majetek (§ 2). Ustanovení §§ 5 , 5a a 6 dekretu platí tu obdobně, při čemž tam, kde podle tohoto

dekretu vyvíjí působnost ministr průmyslu, přísluší tato působnost ve věcech upravených tímto zákonem ministru dopravy.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na závazky znárodněných drah z poshování úhrady provozních schodků a zálohování výdajů; tyto závazky převezme stát, pokud nebyly již uhrazeny z prostředků dosavadního státního podniku "Československé státní dráhy" a nedojdou úhrady z majetku dotčených drah.

§ 5 Zatímní správa

(1) Znárodněné podniky ponechá ministr dopravy, dokud nebudou učiněna opatření podle § 2, v zatímní správě dosavadních vlastníků, pokud již nejsou ve správě státu. O zatímní správě platí přiměřeně ustanovení §§ 20 až 22 dekretu presidenta republiky ze dne 19. května 1945, č. 5 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, po případě ustanovení nařízení Slovenské národní rady ze dne 5. června 1945, č. 50 Sb. n. SNR, o národní správě, při čemž dozorčím orgánem je ministerstvo dopravy. Ministerstvo dopravy je tímto dozorčím orgánem také ve vztahu k znárodněným podnikům, do nichž byla zavedena národní správa.

(2) Práva a závazky vzniklé v době zatímní správy znárodněného podniku náleží k jeho majetkové podstatě.

(3) Výtěžky (důchody) dosažené ze znárodněných majetkových podstat (§ 1, odst. 1) až do dne účinnosti začlenění nebo přenechání podle § 2, odst. 1 a 3 jsou součástí základu pro vyměření daně důchodové, všeobecné i zvláštní daně výdělkové a daně rentové posledního vlastníka znárodněné majetkové podstaty před jejím znárodněním.

§ 6 Zánik společností

(1) Pokud znárodněné podniky náležejí akciovým společnostem nebo společnostem s r.o., zaniknou tyto společnosti bez likvidace dnem, který určí ministr dopravy a vyhlásí v Úředním listě republiky Československé. Na návrh ministerstva dopravy provedou příslušné soudy jejich výmaz v obchodním (firemním) rejstříku, odvolajíce se na tento zákon.

(2) Zánikem společností podle odstavce 1 přechází nárok na náhradu podle § 3 po předchozí úhradě nedoplatků osobních daní a dávek bývalých vlastníků na držitele akcií nebo závodních podílů; ustanovení § 3, odst. 1, č. 1 zůstává nedotčeno.

ČÁST DRUHÁ

Národní dopravní podniky

ODDÍL I Všeobecná ustanovení

§ 7 Zřízení národních podniků

(1) Dnem, který stanoví vláda a vyhlásí ministr dopravy ve Sbírce zákonů republiky Československé, se zřizují tyto národní dopravní podniky (v dalším jen "národní podniky"):

1. "Československé dráhy, národní podnik" se sídlem v Praze,
2. "Československá automobilová doprava, národní podnik" se sídlem v Praze,
3. "Československá plavba labská, národní podnik" se sídlem v Praze,
4. "Československá plavba oderská, národní podnik" se sídlem v Ostravě,
5. "Československá plavba dunajská, národní podnik" se sídlem v Bratislavě,
6. "Československé aerolinie, národní podnik" se sídlem v Praze.

(2) Vláda může nařízením změnit jméno, sídlo nebo předmět podnikání národních podniků, jednotlivé národní podniky sloučiti nebo zrušiti, po případě z jejich majetkových podstat zříditi nové národní podniky a určit jim jméno, sídlo a předmět podnikání.

Majetková podstata

(1) Ministr dopravy začlení v dohodě s ministrem financí do národních podniků

a) znárodněné majetkové podstaty uvedené v § 2, odst. 1, písm. a),

b) dosavadní státní podniky "Československé státní dráhy" a "Československé aerolinie",

c) jiný státní majetek.

(2) Začlenění majetku uvedeného v odstavci 1, písm. c) provede ministr dopravy také v dohodě s ministrem, jehož správě tento majetek podléhá; majetek nebo jeho části, které jsou konfiskovány podle dekretu presidenta republiky ze dne 26. října 1945, č. 108 Sb. , o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondem národní obnovy, nebo které jsou spravovány Fondem národní obnovy podle § 16 zákona ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb. , o neplatnosti některých majetkových právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzházejících, ministr dopravy určí a do národních podniků včlení též v dohodě s ministrem vnitra přiměřeně podle předpisů o přidělu konfiskovaného majetku.

(3) Národní podnik, do něhož se včleňuje státní majetek [odstavec 1, písm. b) a c)], vstupuje ke dni začlenění tohoto majetku v závazky k němu náležející a stát je těchto závazků zproštěn.

(4) Části majetkových podstat národních podniků vytvořených podle dekretu nebo podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb. , o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, ve znění zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 115 Sb. , které slouží dopravě, může příslušný ministr v dohodě s ministrem financí na návrh ministra dopravy vyjmouti z těchto podniků i s poměrnou částí závazků na ně připadajících a ministr dopravy je rovněž začlení do národních podniků zřízených podle tohoto zákona nebo je přenechá svazkům lidové správy ke zřízení komunálního podniku.

(5) Části majetkových podstat na státních civilních letištích ve vlastnictví státu, používané dosavadním státním podnikem "Československé aerolinie", budou dány národnímu podniku "Československé aerolinie" toliko do užívání, a to za podmínek, jež stanoví ministerstvo dopravy v dohodě s ministerstvem financí, a jde-li o části majetkových podstat, jež jsou používány též vojenskou správou, také v dohodě s ministerstvem národní obrany.

(6) Na návrh národního podniku запиše knihovni soud přechod vlastnických a jiných práv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty na navrhovatele, odvolaje se na tento zákon. Toto ustanovení platí obdobně o vyznačení přechodu práv v jiných úředních rejstřících a seznamech (vodní kniha, rejstřík patentní, živnostenský, a pod.).

(7) O náhradě za majetek konfiskovaný podle dekretu č. 108/1945 Sb. nebo spravovaný Fondem národní obnovy podle § 16 zákona č. 128/1946 Sb. platí přiměřeně ustanovení §§ 7 až 10 dekretu s výjimkou § 9, odst. 4 téhož dekretu; Fond národní obnovy zatíží Fond znárodněného hospodářství částkou rovnající se úhradě za konfiskovanou majetkovou podstatu takto vypočtenou.

(8) Ministr dopravy může v dohodě s ministrem financí naříditi, aby národní dopravní podniky převedly na Fond znárodněného hospodářství své vázané vklady.

(9) Vláda určí, jak se vyrovná zůstatek vzájemných nároků mezi Fondem národní obnovy a Fondem znárodněného hospodářství.

§ 8a neplatil

§ 9 Právní postavení

(1) Národní podniky jsou majetkem státu ve smyslu dalších ustanovení. Jsou právními osobami. Platí pro ně ustanovení o obchodnících plného práva.

(2) Národní podnik se zapisuje jako firma jednotlivce do rejstříku u krajského soudu vykonávajícího pravomoc ve věcech obchodních v jehož obvodu má národní podnik své sídlo; má-li národní podnik odštěpný závod, oznámí jej k zápisu do rejstříku také u krajského soudu, vykonávajícího pravomoc ve věcech obchodních, v jehož obvodu je tento závod.

(3) V přihlášce k zápisu do rejstříku uvede národní podnik den zřízení, firmu, sídlo a předmět podnikání a způsob zastupování a znamenání jeho firmy.

(4) Národnímu podniku "Československá automobilová doprava" přísluší právo vyvlastnění v rozsahu nezbytně nutném pro jeho vybudování a řádný provoz podle obdoby zákona ze dne 18. února

1878, č. 30 ř.z. , o vyvlastnění k účelům železničním, ve znění přílohy k zákonu č. 86/1937 Sb. , po případě podle obdoby zák. čl. XLI/1881, o vyvlastnění.

§ 10

Předmět podnikání

(1) Předmětem podnikání národních podniků je doprava osob a věcí.

(2) Národní podniky mohou vykonávat i obstarávat, a to třeba i ve zvláštních pomocných závodech, samostatně všechny práce a pomocné úkony, jež slouží předmětu jejich podnikání nebo vybudování a udržování jejich zařízení, i když by jinak k nim bylo třeba živnostenského oprávnění. Tyto zvláštní pomocné závody a vedlejší činnosti blíže vymezí organizační statut (§ 25).

ODDÍL II

Hospodářství národních podniků

§ 11

Zásady hospodaření

(1) Národní podniky budtež vedeny podle zásad obchodního podnikání; jsou povinny uspořádati svůj provoz tak, aby co nejlépe a nejhospodárněji obstarávaly dopravní potřeby ve státě.

(2) Majetek, který ministr dopravy včlení do národních podniků, a závazky, do kterých národní podniky vstoupí při jejich zřízení nebo později, se v jednotlivém národním podniku ocení podle čl. 29 a 31 obchodního zákona, na Slovensku podle §§ 26 a 28 zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákoně. Čistá hodnota majetkové podstaty, kterou ministr dopravy do jednotlivého národního podniku včlení při jeho zřízení, tvoří jeho počáteční kmenové jmění.

(3) Výdaje souvisící s provozem hradí národní podniky z vlastních provozních prostředků. Nestačí-li tyto prostředky, opatří si potřebné finanční prostředky se souhlasem ministerstev dopravy a financí úvěrem (provozní úvěr).

(4) Pokud nestačí prostředky získané prováděním řádných odpisů, opatří si národní podniky prostředky na investice se souhlasem ministerstev dopravy a financí úvěrem (investiční úvěr). Stát přispěje národním podnikům na investice určené jednotným hospodářským plánem, jsou-li podnikány ve veřejném zájmu a jestliže by náklady na ně přesáhly hospodářské možnosti jednotlivých národních podniků, pokud by tyto náklady byly pro ně hospodářsky neúnosné. Výši tohoto investičního příspěvku stanoví vláda před započítáním příslušných investic. Za téhož předpokladu, tímž způsobem a v téže míře přispěje stát národním podnikům na zúročení a úmor zápůjček na investice, sjednaných do dne zřízení národních podniků.

(5) Za plnění přepravních, tarifních nebo jiných závazků a úkonů, uložených státem nebo prováděných v naléhavém zájmu národního hospodářství nebo v jiném důležitém státním zájmu, jež přesahují míru obvyklou v obchodním podnikání a za něž se národním podnikům nedostane přímé úplaty odpovídající alespoň vlastním nákladům, přísluší, pokud v tomto zákoně (§ 23, odst. 1) není stanoveno jinak, národním podnikům náhrada ve výši rozdílu mezi vlastními náklady a úplatou přijatou za splnění těchto závazků. O této náhradě, její výši a způsobu jejího placení rozhodne vláda, která zároveň určí odvětví národní správy, jež poskytne stanovenou náhradu.

(6) Národní podniky jsou povinny sestavovat podnikové rozpočty a podle nich hospodařiti. Rozpočetní závěrka tvoří přílohu státního rozpočtu; účetní závěrka národního podniku je přílohou státního závěrečného účtu.

(7) Přebytky svých výtěžků odvádějí národní podniky státu.

(8) Stát neručí za závazky národních podniků; záruky převzaté státem za závazky, které vážnou na majetku začleněném do národních podniků, zůstávají nedotčeny.

§ 12

Ustanovení daňová a poplatková

Pro národní podniky platí daňové předpisy o podnicích veřejně účtujících. Národní podniky podléhají poplatkové povinnosti podle poplatkového zákona s jeho změnami a doplňky, a od svého zřízení také poplatkovému ekvivalentu podle § 1, odst. 2, písm. a) zákona ze dne 8. dubna 1938, č. 76 Sb. , o poplatkovém ekvivalentu, při čemž se však na ně nevztahují ustanovení § 8 a § 17, odst. 1 téhož zákona.

§ 13

Provozní společenství

(1) Při plnění svých úkolů jsou národní podniky všech odvětví (§ 7, odst. 1) povinny v provozu spolupracovat tak, aby bylo co nejhospodárněji využito všech jejich provozních zařízení a pracovních sil a aby bylo dosaženo s nejmenšími náklady co největší výkonnosti národních podniků jako hospodářského účelového celku (provozní společenství). Národní podniky jsou zejména povinny vzájemně se doplňovat jednotlivými správními, provozními a přepravními úkony, pracemi a dodávkami, a obstarávat je, pokud možno, podle jednotných zásad.

(2) Ministerstvo dopravy může po slyšení ředitelské rady (§ 20) a jednotné odborové organizace národním podnikům také uložit společné obstarávání určitých úkonů, prací a dodávek.

(3) Vzájemné úkony, práce a dodávky si národní podniky účtují podle dohody zásadně ve výši vlastních nákladů; nedojde-li mezi nimi k dohodě, rozhodne ministerstvo dopravy.

ODDÍL III

Správa národních podniků

§ 14

Správní orgány

Správa národního podniku přísluší představenstvu a řediteli, který je jeho předsedou.

§ 15

Představenstvo

(1) Představenstvo národního podniku se skládá z předsedy (§ 14) a nejméně z 6, nejvíce 15 členů a stejného počtu jejich náhradníků.

(2) Členy představenstva a jejich náhradníky jmenuje vláda, a to:

a) jednu třetinu členů a jejich náhradníky ze stálých zaměstnanců národního podniku, navržených jednotnou odborovou organizací,

b) ostatní členy a jejich náhradníky z odborníků dopravních, národohospodářských, finančních a technických po slyšení jednotné odborové organizace.

(3) Členem představenstva nebo jeho náhradníkem může být toliko československý občan, který má odborné vědomosti a zkušenosti a je státně spolehlivý a občansky bezúhonný.

(4) Člen představenstva nebo jeho náhradník nesmí provozovat výdělečný podnik, jehož podnikání je v rozporu se zájmy národního podniku, a nesmí vykonávat jinou funkci nebo činnost, která by byla v rozporu s těmito zájmy.

(5) Členové představenstva a jejich náhradníci složí slib ministru dopravy, že budou svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu.

(6) Členové představenstva, po případě jejich náhradníci spravují národní podnik s péčí řádného hospodáře a jsou osobně odpovědní za splnění svých povinností.

(7) Členům představenstva, po případě jejich náhradníkům přísluší náhrada hotových výdajů spojených s výkonem funkce, a to podle směrnic, jež vydá ministerstvo dopravy v dohodě s ministerstvem financí; ministerstvo dopravy může v dohodě s ministerstvem financí přiznat jim mimo to odměnu za zvláštní práce nebo za dosažení zvlášť příznivých hospodářských výsledků národního podniku.

(8) Vláda může po slyšení jednotné odborové organizace členy představenstva a jejich náhradníky kdykoliv odvolat.

§ 16

Působnost představenstva

Představenstvu národního podniku přísluší rozhodovat o všech věcech, jež přesahují běžný provoz národního podniku, a usnášet se ve věcech jeho provozu, jež vyžadují vyššího schválení (§ 22).

§ 17

Ředitel

(1) Ředitele národního podniku ustanovuje a odvolává vláda po slyšení jednotné odborové organizace. Prohlášení, kterým se ředitel vzdává své funkce, bere na vědomí ministr dopravy, čímž se zánik funkce stává účinným.

(2) Ředitelem může býtli toliko československý občan, který má odborné vědomosti a zkušenosti a je státně spolehlivý a občansky bezúhonný.

(3) Ředitel nesmí vykonávatli zaměstnání, funkci nebo jinou činnost, která je v rozporu se zájmy národního podniku, ani nesmí provozovatli jakýkoliv výdělečný podnik, ani se na něm účastnitli.

(4) Ředitel složí slib ministru dopravy, že bude svědomitě plnitli své povinnosti v souladu se zájmy státu.

(5) Vykonávaje svou funkci, je ředitel povinen jednatli s péčí řádného hospodáře a osobně odpovídá za splnění svých povinností.

(6) Své funkce se ředitel ujímá dnem složení slibu a stává se, pokud již jím nebyl, zaměstnancem národního podniku; jeho pracovní poměr zaniká dnem, kdy byl odvolán nebo dnem, kdy bylo vzato na vědomí, že se vzdává funkce. Nedošlo-li k zániku pracovního poměru za okolností, pro které by bylo lze jinak pracovní poměr zrušitli předčasně, přísluší řediteli požitky nejméně po dobu, po kterou by náležely, kdyby byl pracovní poměr rozvázán výpovědí.

(7) Na ustanovení a odvolání ředitele se nevztahují předpisy o spolurozhodování závodního zastupitelstva zaměstnanců při přijímání a propouštění zaměstnanců, po případě o spolupůsobení tohoto zastupitelstva při zařazování zaměstnanců na pracovní místa a o předchozím souhlasu okresního úřadu ochrany práce při sjednání a rozvázání pracovního poměru.

(8) Národní podnik ohlásí svého ředitele k zápisu do obchodního (firemního) rejstříku. Ředitel se podepíše před soudem nebo předloží svůj podpis soudu v ověřené formě. Za národní podnik podepisuje tak, že k vytištěnému nebo kýmkoli napsanému znění firmy národního podniku připojí svůj podpis.

§ 18 Pravomoc ředitele

(1) Ředitel zastupuje národní podnik a vede věci jeho běžného provozu. Není-li představenstva nebo není-li schopno se usnášeti nebo je-li nebezpečí v prodlení, přísluší řediteli, aby učinil potřebná opatření; je povinen o nich podatli zprávu představenstvu v nejbližší jeho schůzi.

(2) Ředitel vykonává usnesení představenstva. Má-li však za to, že usnesení představenstva je na újmu zájmů národního podniku nebo na zájmů státu, zastaví jeho výkon a podá o tom ihned zprávu představenstvu a ministerstvu dopravy, které o věci rozhodne.

(3) Zastupování ředitele upraví organizační statut (§ 25); o zástupcích ředitele platí obdobně ustanovení § 17, odst. 4 a 5.

§ 19 Zastupování před soudy

Pokud se podle právních předpisů vyžaduje v řízení před soudy zastoupení advokátem, jsou národní podniky zastupovány finančními prokuraturami; finanční prokuratury zastoupí národní podniky na jejich žádost i v jiných řízeních před soudy a jinými veřejnými orgány. Národní podniky nahradí finančním prokuraturám jejich vlastní náklady; ty však nesmí činit více, než by příslušelo advokátu v sídle národního podniku, o jehož zastoupení šlo.

ODDÍL IV Koordinace národních podniků

§ 20 Ředitelská rada

(1) Ředitelská rada národních podniků se skládá z předsedy, jehož jmenuje a odvolává ministr dopravy, z ředitelů všech národních podniků (§ 7) a ze zástupce jednotné odborové organizace jmenovaného ministrem dopravy na její návrh.

(2) Ředitelské radě přísluší, aby rozhodovala o věcech vzájemné provozní součinnosti národních podniků (§ 13), zejména o věcech, které jsou důležité pro stanovení provozního programu národních podniků a rozsahu, druhu a časového sledu jejich investiční činnosti.

(3) Ředitelská rada je způsobilá se usnášeti, jsou-li přítomni mimo předsedu ředitelské rady ředitelé národních podniků, jichž se týká projednávaná věc.

(4) K platnosti usnesení ředitelské rady se vyžaduje jednomyslnosti, a jde-li o věc,

vyhrazenou představenstvu některého národního podniku, též souhlasu tohoto představenstva. Nedojde-li mu souhlas tohoto představenstva do 5 dnů ode dne usnesení, předloží předseda ředitelské rady věc k rozhodnutí ministerstvu dopravy.

(5) Nelze-li dosáhnouti jednomyslného usnesení ředitelské rady, předloží předseda ředitelské rady věc rovněž ministerstvu dopravy k rozhodnutí. Jde-li při tom o věc vyhrazenou rozhodnutí představenstva některého národního podniku a nesouhlasil-li předseda tohoto představenstva s navrhovaným usnesením, vyžádá si ministerstvo dopravy před svým rozhodnutím vyjádření dotčeného představenstva. Nedojde-li toto vyjádření do 5 dnů, má se za to, že představenstvo sdílí odmítavé stanovisko svého předsedy.

(6) Podrobnosti o tom, jak se ředitelská rada svolává, jak jedná a jak se usnáší, upraví jednací řád ředitelské rady, který vydá ministr dopravy na návrh ředitelské rady.

ODDÍL V **Zaměstnanci**

§ 21

Pracovní (služební), mzdové (platové) a pensijní poměry zaměstnanců

(1) Zaměstnanci v podnicích, z nichž se zřídí národní podniky (§ 7, odst. 1), jakož i státní Zaměstnanci, které určí ministerstvo dopravy ke službám v národních podnicích, přecházejí do služeb národního podniku, který byl zřízen z podniku je zaměstnávajícího nebo k jehož službám byli určeni, a stanou se zaměstnanci v soukromoprávním pracovním poměru tohoto národního podniku.

(2) Pracovní a mzdové poměry zaměstnanců národních podniků upraví národní podniky pracovními a mzdovými řády, jež schválí ministerstvo sociální péče. Pokud tito zaměstnanci byli dosud v pragmatikálním nebo regulovaném služebním poměru, upraví vláda nařízením nově jejich pensijní a úrazové zabezpečení.

(3) Než budou vydány předpisy podle odstavce 2, zůstávají zaměstnanci, kteří byli dosud v pragmatikálním nebo regulovaném služebním poměru, nadále vyňati z národního pojištění důchodového a platí pro jejich pensijní a úrazové zaopatření, jakož i pro jejich pracovní (služební) a mzdové (platové) poměry nadále dosavadní předpisy s výjimkou předpisů o příslušnosti k opatřením o jednotlivých zaměstnancích; tato příslušnost přechází výlučně na správní orgány národních podniků.

(4) Pensijní a úrazové zaopatření zaměstnanců dosavadního státního podniku "Československé státní dráhy" v pragmatikálním nebo regulovaném služebním poměru, jejichž činný služební poměr skončí před zřízením národních podniků "Československé dráhy" a "Československá automobilová doprava", a jejich pozůstalých zůstává nedotčeno. Řízení o věcech tohoto zaopatření upraví vláda nařízením; až do jeho vydání platí obdobně ustanovení odstavce 3.

(5) Ministři financí a dopravy a předseda nejvyššího účetního kontrolního úřadu určí, jakým podílem a způsobem uhradí stát a národní podniky "Československé dráhy" a "Československá automobilová doprava" náklady na úhradu dávek pensijního zaopatření, včetně platů povolených podle volné úvahy, a na úhradu dávek úrazového zaopatření zaměstnanců těchto národních podniků a jejich pozůstalých, jakož i bývalých zaměstnanců státního podniku "Československé státní dráhy" a jejich pozůstalých.

§ 21a **neplatil**

ČÁST TŘETÍ

Dozor na národní podniky

§ 22 **Odborný dozor**

(1) Ministerstvu dopravy náleží pečovatí a dohlížeti, aby národní podniky řádně a hospodárně plnily své úkoly, a v dohodě s ministerstvem financí dbáti o to, aby řádně hospodařily (odborný dozor). Organizační statut (§ 25) stanoví, která opatření v hospodaření národních podniků podléhají schválení ministerstva dopravy, po případě ministerstev dopravy a financí.

(2) Předpisy, upravující státní dozor nad dopravními podniky k zajištění bezpečnosti a pravidelnosti dopravy a k ochraně jiných veřejných zájmů (vrchnostenský dozor), zůstávají ustanovením odstavce 1 nedotčeny.

§ 23

Ustanovení v zájmu obrany státu

(1) Pro národní podnik "Československé dráhy" platí ve věcech obrany státu a pro jeho poměr k vojenské správě ustanovení zákona č. 86/1937 Sb. , vztahující se všeobecně na železniční podniky, zejména ustanovení §§ 117 až 121 a § 124, odst. 2 téhož zákona . Tato ustanovení platí přiměřeně též pro ostatní národní podniky; ministr dopravy v dohodě s ministrem národní obrany vydá o tom podrobnější předpisy, přihlížeje k důležitosti jednotlivého národního podniku pro obranu státu.

(2) Pokud z ustanovení odstavce 1 neplatí jinak, vztahují se na národní podniky ustanovení zákona ze dne 13. května 1936, č. 131 Sb. , o obraně státu, platná pro podniky registrované podle něho.

§ 24 Kontrola

Národní podniky podléhají kontrole nejvyššího účetního kontrolního úřadu.

ČÁST ČTVRTÁ

Závěrečná ustanovení

§ 25 Organizační statuty

Vláda vydá nařízením organizační statuty pro jednotlivé národní podniky a upraví v nich věci, jichž úprava je organizačním statutům vyhrazena předcházejícími ustanoveními tohoto zákona; mimo to v nich

a) upraví užívání státních znaků a symbolů, jakož i užívání stejnokrojů a služebních odznaků v provozu národních podniků,

b) upraví zcizování nemovitostí,

c) stanoví počet členů představenstva a jejich náhradníků v jednotlivých národních podnicích,

d) vymezí podrobně působnost představenstva,

e) upraví svolávání, jednání a usnášení představenstev,

f) stanoví zásady pro organizaci vnitřní správy národních podniků, při čemž pro správu národních podniků "Československé dráhy" a "Československá automobilová doprava" v oblasti Slovenska zřídí zvláštní oblastní výkonné orgány,

g) vydá podrobnější předpisy o hospodaření, zejména o opatřování úvěrů, zřizování fondů a jejich dotaci, rozdělení zisku a způsobu úhrady ztráty,

h) stanoví podrobnosti výkonu odborného dozoru nad národními podniky.

§ 26 Osvobození od daní, dávek a poplatků

(1) Právní jednání, písemnosti a úřední úkony, jichž je třeba k provedení tohoto zákona jsou osvobozeny od daní, dávek a poplatků. Toto osvobození se však nevztahuje na vlastní obchodní činnost národních podniků, ani na převody majetku nebo majetkových práv z národních podniků na jiné osoby.

(2) Osvobození podle odstavce 1, věty první se vztahuje také na převody majetku nestátních drah a jiných dopravních podniků a zařízení do vlastnictví státu, jehož stát nabyt dohodou s vlastníky po 30. září 1938, pokud příslušné daně, dávky nebo poplatky nebyly již zaplacený.

§ 27 Zrušovací ustanovení

Pokud z tohoto zákona nevyplývá jinak, zrušuje se platnost, po případě použitelnost všech ustanovení o věcech jím upravených, obsažených v jiných předpisech, zejména

a) zákona ze dne 13. června 1922, č. 188 Sb. , jímž se upravuje poměr československé státní dráhy ku československým plavebním společnostem Labské a Dunajské, ve znění zákona ze dne 22. března 1929, č. 53 Sb. , pokud upravuje právní poměry Československé plavební společnosti Labské,

b) zákona ze dne 7. března 1924, č. 64 Sb. , jímž se upravuje poměr československé státní správy

k Československé akciové společnosti Oderské, s přílohou, ve znění zákona ze dne 13. července 1928, č. 136 Sb. , a vládního nařízení ze dne 6. listopadu 1941, č. 459 Sb. , o úpravě poměrů Českomoravské plavební akciové společnosti Oderské,

c) ustanovení § 1 vládního nařízení ze dne 25. září 1924, č. 206 Sb. , kterým se provádí zákon o úpravě hospodaření ve státních závodech, ústavech a zařízeních, jež převahou nemají plniti úkoly správní, pokud se v něm za podnik spravovaný podle zásad obchodního hospodaření prohlašují Československé státní dráhy,

d) vládního nařízení ze dne 28. června 1946, č. 159 Sb. , jímž se částečně mění a doplňuje vládní nařízení č. 206/1924 Sb. ,

e) vyhláška ministrů obchodu a železnic ze dne 19. ledna 1896, č. 16 ř.z. , o zřízení ministerstva železnic a o vydání nového organizačního statutu pro státní železniční správu,

f) zákona ze dne 13. května 1943, č. 52 Sl.z. , o postátnění tuzemského úseku Košicko-bohumínské dráhy a o likvidaci akciové společnosti "Košicko-bohumínská dráha",

g) vládního nařízení ze dne 4. července 1939, č. 155 Sl.z. , o zřízení Slovenské Dunajplavby, účelové společnosti,

h) vládního nařízení ze dne 21. června 1939, č. 139 Sl.z. , o Slovenské letecké společnosti,

ch) nařízení Slovenské národní rady ze dne 3. července 1945, č. 72 Sb. SNR, o zřízení ředitelství státních drah v Bratislavě a v Košicích.

§ 28 Účinnost a provedení

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede jej ministr dopravy se zúčastněnými členy vlády.

**Gottwald v.r.
Dr. John v.r.**

Zápotocký v.r.